

Hıristiyanlık'taki Şiddet Eylemlerine Teolojik Temel Olarak Gösterilen Kitab-ı

Mukaddes Pasajlarının Değerlendirilmesi

Vildan GÜVEN*

Özet: İnsanlık tarihinin en eski problemlerinden birisi şiddettir. Kutsal Kitapların bildirdiğine göre ilk insanla başlayan şiddet, genel itibariyle var olan bir problemi çözmek adına başvurulmuş bir yöntemdir. Yapısı, şekilleri, nedenleri ve sonuçları bağlamında ise çok yönlü bir olgudur. Bu çok yönlü özelliklerden ağırlıklı olarak üzerinde durulan ise şiddetin nedenleridir. Şiddetin nedenleri arasında birçok etken sayılabilir. Fakat gerek medyada gerekse popüler yahut akademik çevrelerde günümüzde yaşanan şiddet eylemlerinin temeli çoğunlukla dine dayandırılmaktadır.

Gelinen noktada tartışılan problemler şu sorular merkezinde yoğunlaşmaktadır: Dinlerin omurgasını oluşturan kutsal metinler insanları şiddete teşvik ediyor mu? Bireyler veya toplumlar yapmış oldukları insanlık dışı eylemlerde kutsal metinleri referans olarak gösteriyorlar mı? Eğer gösteriyorlarsa bu metinler yapılan şiddet eylemlerine kılıf uydurmaya matuf söylemler mi içeriyor?

Tebliğimiz yukarıda vurgulanan sorulara bir yönüyle cevap verme niteliği taşımaktadır. Bu çerçevede çalışmamızın asıl amacı büyük dünya dinleri arasında sayılan Hıristiyanlığın kutsal metni olan Kitab-ı Mukaddes'in şiddet söylemleri içerip içermediğinin değerlendirilmesidir. Tebliğimizde Kitab-ı Mukaddes'in konuyla ilgili pasajları çeşitli açılardan incelenecek; şiddet eylemlerine referans olabilmeleri açısından analiz edilip konu, açıklığa kavuşturulmaya çalışılacaktır. Böylelikle bir din olarak dünyada en fazla sayıda mensubu bulunan Hıristiyanlığın şiddet konusuna hangi pencereden baktığının ortaya konulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Din, Hıristiyanlık, Kitab-ı Mukaddes.

Abstract: One of the oldest problems of human history is violence. As the sacred books say, the violence that begins with the first human being is a method that is commonly used to solve a problem that exists. It is a sophisticated phenomenon in the context of its structure, forms, causes and consequences. Many factors can be countable among the causes of violence. However, both in the media and in popular or academical circles, the basis of violent acts of today is mostly based on religion.

The problems discussed at current situation are concentrated on the following questions: Do the sacred texts that make up the backbone of religion spark people to be violent? Do individuals or societies refer to sacred texts for their inhumane actions? If they do, do these texts contain discourses that are appropriate to cover up the acts of violence done?

* Akdeniz Üniversitesi

Our declaration carries the character of responding to the questions emphasized above. In this framework, the main purpose of our study is to evaluate whether the Bible, the sacred text of Christianity, considered as one of the major world religions, contained the discourses of violence. In our declaration, the passages in the Bible related to the subject will be examined from various point of views; it will be analysed in terms of being reference to the acts of violence and the issue will be tried to be clarified. Thus, it is aimed to show how Christianity, which has the highest number of members in the world as a religion, looks at the issue of violence.

Key Word: Violence, Religion, Christianity, Bible.

Şiddet

Şiddet günümüz toplumunda çok yaygın olmakla birlikte net ve kesin bir tanımı yapılamayan bir kavramdır. Tam bir tanımı yapılamamasına rağmen şu veya bu şekilde ele alınıp açıklanmaya çalışılmıştır. Örneğin dar kapsamlı olarak ele alındığında şiddet fiziksel olarak yapılan her türlü zorlama eylemlerini içerisine almaktadır. Fiziksel şiddet insanların bedenlerine karşı dışarıdan yapılan zor, acı ve ıstırap verici fiillerin bütünüdür. Kapsamaktadır. (Erdem, 2016: 60) Geniş anlamıyla ifade edilecek olunursa dolaylı şiddet eylemlerine karşılık gelmektedir. Dolaylı şiddet eylemlerinden kastedilen ise doğrudan karşındaki insana veya topluluğa zarar vererek değil de insanın veya topluluğun sahip olduklarına zarar vermek suretiyle gerçekleştirilen fiillerdir. Burada asıl amaç mala zarar vermektense ziyade, mal sahibini korkutmak, yıldırım, sindirmektir. (Erdem, 2016: 61)

Şiddetin tam olarak bir tanımı yapılamadığından çeşitleri hakkında da değişik sınıflandırmalar bulunmaktadır. Bu sınıflandırmalardan birinde şiddet özel ve kolektif olarak ikiye ayrılmaktadır. Özel şiddet de kendi içerisinde ‘Cürümsel Şiddet (cinayet, suikast vb.)’ ve ‘Cürümsel Olmayan Şiddet (intihar, kaza vb.)’ şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Kolektif şiddet ise ‘grubun bireylerine şiddeti, toplu intihar, terör, başkaldırı, isyan’ kavramlarını içerisinde barındıran şiddet çeşidine denilmektedir (Erdem, 2016: 67).

İçerisinde yaşanan yüzyıla bakıldığında insanlık tarihi geliştikçe şiddetin azalacağı tezinin geçersizliği görülmektedir. Çünkü insanlık günden güne birçok alanda gelişme kaydetmekte, teknolojik olarak ilerlemekte ancak çağımızda büyük bir problemin teşkil eden şiddet sorununa kesin çözüm bulamamaktadır (Türer, 2015: 13).

Bu temel problemin çözüme kavuşturulması adına atılacak en önemli adımlardan birisi şiddetin nedenlerinin detaylı bir şekilde araştırılmasıdır.

Şiddetin nedenlerine baktığımızda karşımıza birçok etken çıkmaktadır. Psikolojik, sosyal, kültürel, siyasi, yapısal ve dini nedenler bunlardan bazılarıdır. Şiddet ele alınırken bu nedenler göz ardı edilmemelidir (Erdem, 2016: 70). Çünkü şiddet tek başına bağımsız bir kavram değildir. İnsanlarla var olmuş, insanlar tarafından geliştirilmiş, insanlar tarafından uygulanmaya devam etmektedir. İnsan faktörünün olduğu her durumda ise bahsedilen nedenlerin hepsi otomatik olarak devreye girmektedir. Fakat burada üzerinde durulması gereken şudur ki, sözü geçen nedenlerin hiçbirisi tek başına bir olayın temelini teşkil edecek yeterliliğe sahip değildir. Birçoğu birbiriyle bağlantılı ve birbirini tamamlar nitelik taşımaktadır. Bu nedenle bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Şiddet söz konusu olduğunda diğer nedenlerden ziyade dinsel temelli şiddet her daim daha ön planda olmuş, başlı başına şiddet eylemlerinin temeli sayılmıştır. Böylece birçok problemleri değerlendirilmelerinin yapılmasına da yol açılmıştır. Peki dinsel şiddet olarak isimlendirilen şiddet nedir?

Dinsel Şiddet

Dinsel şiddet en genel ifadeyle insanların yapmış oldukları şiddet eylemlerinde dini veya dini metinleri referans olarak gösterdikleri şiddet türüdür. Başta Büyük Dünya Dinleri olmak üzere bütün dinlerin geliş amaçları toplumlar arasında barış ve huzur ortamını sağlamak, insanları ahlaklı bireyler haline getirmektir. Böyle olmasına rağmen kendisini şiddetin nedenleri arasında sayılmaktan kurtaramamaktadır.

Yukarıda da ifade edildiği gibi aslında din, tek başına, hiçbir şiddet eyleminin kaynağı niteliğini taşımamaktadır. Fakat tarihe baktığımızda birçok şiddet eyleminin arka planında dini dayanakların olduğu görülmektedir (Gündüz, 2002: 25). Burada üzerinde durulması gereken iki temel mesele vardır. Birincisi dini metinlerin gerçekten de şiddete kaynaklık teşkil edip etmedikleridir. İkincisi ise eğer kaynaklık teşkil etmiyorsa insanlar nasıl dini metinleri referans gösterebilmektedirler.

Şiddet eylemlerinde insanlar dini olsun veya olmasın mutlaka yaptıkları eylemleri bir metine dayandırarak meşrulaştırma çabası içerisine girmektedirler. Bu aşamada kişiye meşru zemin oluşturacak metin ortaya koyma çabaları devreye girmektedir. Kişi uygulamış olduğu şiddeti bir metine dayandırarak meşrulaştırdığında, o eylem o kişinin zihninde bir şiddet eylemi olmaktan çıkmakta ve haklı, olması gereken, olması zorunlu bir fiil haline gelmektedir (Gündüz, 2002: 25). Tam bu noktada dini metinlerde bulunan şiddet ifadeleri veya o dinin mensuplarınca şiddet olarak yorumlanan ifadelerin yer alıyor olması meşrulaştırma eylemine zemin hazırlamaktadır.

Burada yapılması gereken, var olan dini metinlerin bilimsel bir platformda objektif şekilde ele alınarak problemi ve probleme getirilecek çözümleri belirlemektir. Çünkü ancak bu şekilde yapıldığında problemin kaynakları sağlıklı bir şekilde ortaya konulabilecektir. Dini metinlerin şiddete gerçekten kaynaklık edip etmedikleri bu tarz analizler yapıldığında anlaşılabilir. Yoksa var olan bir şiddet eyleminin içerisindeyken ve aynı zamanda o şiddet eylemini meşrulaştıracak bir zemin arayışındayken yapılan değerlendirmelerin itibar görmemesi doğal bir sonuçtur.

Hıristiyanlıkta Şiddet

Günümüzde en çok mensubu bulunan ve en yaygın olan din Hıristiyanlıktır. Yaklaşık iki milyar civarı bağlı bulunan Hıristiyanlık, Mesih öğretisi merkezli, Pavlus tarafından inanç sistemi oluşturulan, ilk gelişi itibariyle İlahi olarak nitelendirilen bir dindir (Gündüz, 2002:33).

Hıristiyanlığın tarihi, birçok şiddet eylemini içerisinde barındırmaktadır. Tarihte yaşanan oldukça ağır savaşlar ve seferlerde Hıristiyanlığın adı geçmektedir. En önemli örnekler, ‘Haçlı Seferleri’ ve ‘Engizisyon Mahkemeleri’dir. Bunların yanında ‘şehitlik anlayışı’, ‘savaşçı Papalar’, ‘kölelik’, ‘sömürgecilik’, ‘idam cezası’, ‘ de Hıristiyanlığın içerisinde yer alan şiddete referans oluşturabilecek nitelikteki önemli kavramlardır (Harman, 2016:165-166).

Hıristiyanlık tarihini iki dönem olarak ele almak mümkündür. İlk dönem ezilen olarak yaşadıkları dönem, ikinci dönem ise devlet otoritesini ele geçirdikleri ve resmi din haline geldikleri dönemdir. Hıristiyanlar ezilen konumundayken sevgiyi, hoşgörüyü içeren söylemlere daha ağırlık verirken, ezen konumuna geçtiklerinde savaş, kılıç söylemlerine ağırlık vermeye başlamışlardır (Albayrak, 2015:55). “*Yasaklı iken zulme uğrayan Hıristiyanlık, hakim din konumuna gelince zalim olmuştur.*” (Harman, 2016: 171)

Hıristiyan inanç sistemi İsa Mesih’in öğretileri ve Pavlus’un İsa Mesih öğretileri ışığında ortaya koyduğu bir sistemden oluşmaktadır. Tarihi kaynaklara bakıldığında İsa Mesih’in de Pavlus’un da hayatının belirli evrelerinde birbirleriyle çelişkili ifadeler yer verdikleri görülmektedir. Her ikisi de bir yönleriyle sevgiyi, barışı savunur sözler söylerken ve bu doğrultuda fiiller gerçekleştirirken, diğer bir yönüyle savaş, nefreti, kanı ve kılıcı savunur ifadeler kullanmışlar, insanlar arasında ayrılıklar çıkaracak eylemlerde bulunmuşlardır (Gündüz, 2002: 35-36).

İsa Mesih’e atfedilen ve içerisinde sevgi ifadelerine yer veren birçok metin bulunmasına rağmen Hıristiyanların tarihteki uygulamalarına bakıldığında bu ifadelerin

gereklerini çokta yerine getirmedikleri görülmektedir. Bunun en meşhur örneği yukarda da değinildiği gibi ‘Haçlı Seferleri’dir. Haçlı Seferleri başlı başına bir din savaşı olarak bilinmektedir. Hıristiyanlar, Hıristiyanlığı yaymak adına yola çıkmış ve Hıristiyan olmayan herkesi kılıçtan geçirmişlerdir. Bu savaşlarda askerlere ‘şehitlik’ düşüncesi aşılacaktır. Yaptıkları eylemlerin aslında kutsal olduğuna, Tanrı tarafından emredilen bir buyruk olduğuna inandırılmışlardır. Çünkü Hıristiyanlarda Kilise mutlak otorite sahibidir, kilise mensupları Tanrı tarafından görevlendirilmişlerdir. Kiliseye karşı gelmek demek, Tanrı’ya karşı gelmek anlamına gelirdi ki, Tanrı’ya karşı gelmek büyük azaplara neden olacak bir davranış olarak nitelendirilmiştir. Böylece ‘haklı savaş’, ‘kutsal savaş’ terimleri türemiştir (Harman, 2016: 171).

Bu katliamlar Hıristiyan olmayanlarla da sınırlı kalmamış, Hıristiyanlığın içerisinde farklı düşüncelere mensup olarak bilinen heretik/sapkın olarak isimlendirilen oluşumlarda nasibini almıştır. Konsiller kurularak aforoz kuralları belirlenmiş, bu kurullarla yapılan şiddet eylemleri yasal bir zemine oturtulmaya çalışılmıştır (Gündüz, 2002: 41). Kendisinden olmayanlar, kendisi gibi düşünmeyenler olarak sınıflandırılan kesimler için engizisyon mahkemeleri kurdurulmuş, çeşitli işkenceler yapılarak öldürülmüşlerdir. Gerçekleştirilen bu şiddet eylemlerinin en çarpıcılarından biri, 24 Ağustos 1572’de Katolik Fransızlar, Protestanları katletmeye başlaması ve iki gün süren katliam sonunda on binlerce Protestan öldürülmesidir. Bu katliam Saint Barthelemy katliamı adıyla meşhur olmuştur (Harman, 2012:43).

Başka bir örnekte, Avrupa’nın Hıristiyanlık öncesi inançlarına bağlı olanlar asimile edilmiş; cadılıkla suçlanan eski Avrupa kültürlerinin din adamları, yakılarak öldürülme cezasına çarptırılmıştır. XV. yüzyıl, cadılıkla suçlananlara karşı şiddetli bir cezalandırma dönemi olmuştur (Harman, 2012:44)

Yine Hıristiyanlar, sömürgecilik anlayışını yaymışlardır. İnsanları köleleştirerek Kilise buyruklarına koşulsuz şartsız uyacak bir noktaya getirmek adına çaba harcamışlardır.

Diğer taraftan Tanrı’nın insanlığın günahı adına oğlunu kurban etmesi eylemi öyle ya da böyle şiddet içeren bir olaydır. İsa’nın acı ve ızdırap çekerek çarmıhta ölmesi hadisesi Hıristiyanlar için yapmış oldukları şiddet eylemlerine zemin oluşturacak bir nitelik taşımaktadır (Harman, 2016:169).

20.yy’ın ikinci çeyreğine gelindiğinde ‘Mesihçi ve Milenyarist Gruplar’ tarafından gerçekleştirilen şiddet eylemlerine de rastlanmaktadır. Mesihçi ve Milenyarist (Binyılcı)

görüşlere inanan mezheplere göre İsa'nın ikinci gelişi ile ilgili rivayetler arasında kaos ortamının oluşması, savaşların artması hatta 3. Dünya Savaşı olarak bilinen savaşın çıkması yer almaktadır. İnançlarına göre bu ortam gerçekleştiğinde İsa yeniden dünyaya gelecek, inanlara göğe yanına yükseltecek, geri kalanlara oldukça şiddetli azaplar gösterecektir. İşte bu mezhepler veya gruplar dünyanın sonuna ilişkin bu hadiselerin biran önce oluşması adına birçok şiddet eyleminde bulunup dünyayı kaosa sürüklemekten geri durmamışlardır. Gerçekleştirmiş oldukları şiddet eylemleri sadece dışa dönük eylemler olmakla kalmamış, toplu intiharlar gibi içe dönük eylemlerde de karşılık bulmuştur. Bu eylemlere en çarpıcı örnekler, 18 Kasım 1978'de rahip Jim Jones liderliğindeki “Halk Tapınağı” kilisesi bağlılarının toplu intiharı, 1994'te İsviçre ve Kanada'da toplu intiharlar ve katliamlarla gündeme gelen “Güneş Tapınağı Tarikatı” ve 1997'de San Diego'da toplu intihar eylemi gerçekleştiren “Cennetin Kapısı” hareketidir (Gündüz, 2002:49-56).

Bütün bu tarihi olayların yanında, bugün Hıristiyanlık Misyonerlik faaliyetlerini gerçekleştirirken kendisini dünyaya ‘Sevgi ve Hoşgörü Dini’ olarak tanıtmaktadır. Özellikle sevgi ve hoşgörü içeren söylemlerle mensup toplama çalışmaları yapmaktadır. Peki Hıristiyanlık gerçekten sevgi dini midir?

Sevgi Söylemi Bağlamında Hıristiyanlık

Diğer dini geleneklere karşılık olarak Hıristiyanlığın yaptığı en önemli vurgu sevgi ilkesidir (Gündüz, 2017:109-110). Hıristiyanlığın tarihi iddiaları, Yahudiliğin ‘yargılayıcı ve cezalandırıcı Tanrı’ anlayışına karşılık, ‘seven, kurtaran ve bağışlayan bir Tanrı’ anlayışını ortaya koymuş olmalarıdır (Harman, 2016:166). Hıristiyan ilahiyatçılarından Marcion Yahudiliğin Tanrısının insanı günaha ve ölüme mahkûm edici bir Tanrı olduğunu savunmuş, buna karşılık seven Tanrıya yani İsa'ya inanmayı vurgulamıştır (Gündüz, 2002: 34).

Hıristiyan inancına göre, Yeni Ahit'in temel prensibi sevgidir. Tanrı'nın Oğul İsa'yı yeryüzüne göndermesinin en önemli nedeni insanlara olan sevgisidir şeklinde yorumlanmaktadır. Pavlus'a göre Oğul insanlara olan sevgisinden, onların günahlarının bağışlanması uğruna kendisini feda etmiş, acıyı ve ızdırabı onlar yerine kendisi çekmiştir (Gündüz, 2002: 35). Yine İsa'ya en önemli emrin en olduğu sorulduğunda O, ‘Tanrıyı yürekten sevmek ve komşunu kendi sevmek’ ifadelerini kullanmıştır (Markus, 12:28-31).

Yuhanna İnciline göre İsa, “birbirinizi sevin, sizi sevdiğim gibi birbirinizi sevin” demektedir (Yuhanna, 13:34).

İsa'ya göre sadece arkadaş veya dostlar ya da komşular değil, insan düşmanını bile sevmeli, kendisine zulmedenler için bile dua etmelidir (Matta, 5:44-46).

Matta ve Markus İncilinde başkalarına karşı bağışlayıcı, affedici olmayı öğütlemekte, ancak böyle yaparlarsa Tanrının da kendilerini bağışlayacağını belirtmektedir (Matta, 6:14-15, Markus, 11:25-26).

Yeni Ahit'e göre İsa hoşgörü sınırlarını fazlaca aşmış, bağlılarını pasifizme yönlendirecek seviyeye getirmiştir. Şu meşhur ifadeler, günümüz Hıristiyanları arasında tartışma konusu olan pasifizm anlayışının temellerini oluşturmaktadır: “*kötüye karşı direnmeyin, sağ yanağınıza bir tokat atana öbürünü de çevirin; size karşı davacı olup gömleğinizi almak isteyeneye abanızı da verin*” demektedir (Matta, 5:39-41). Buradan da anlaşılacağı gibi İsa Hıristiyanlara iktidara veya savaş açan, saldıran başka toplumlara karşı pasif durmayı, hatta onlar kötü davranırsa dahi iyi davranmayı öğütlemiştir. Aynı zamanda barışı ve barışı savunanları da övmekten geri durmamıştır.

Yine İsa kendisini tutuklamaya gelenlere, Sezar'ın hakkı Sezar'a sözü doğrultusunda “*İsa'yla birlikte olanlardan birisi, ani bir hareketle kılıcını çekti, başkahinin kölesine vurup kulağını uçurdu o zaman İsa ona 'Kılıcını yerine koy! Kılıç çekenlerin hepsi kılıçla ölecek*” şeklinde ifadeler kullanmıştır (Matta, 26:52).

Hıristiyan inanç sisteminin merkezinde İsa kadar önemli bir yere sahip olan Pavlus'un yazmış olduğu mektuplarda da yer yer sevgi öğelerine rastlanmaktadır. Pavlus Musa'nın yasasındaki bütün emirlerin birleştiği temel ilkenin ‘komşunu kendin gibi sevmek’ olduğuna vurgu yapmaktadır (Romalılar, 13:8-10).

Hıristiyan ilahiyatının önemli isimlerinden Tertullian ise, *On Idolatry* (Putperestlik Üzerine) adlı eserinde Hıristiyanlığın savaşa bakışı bağlamında şunları söylemiştir: “Hem İsa'nın sancağı altında, hem şeytanın sancağı altında, hem nurun kalesine hem de karanlığın kalesine hizmet etmek olmaz. Bir can iki efendiye birden hizmet edemez. Hem Tanrı'ya hem Sezar'a. Rabb'in kendisinin alıp götürdüğü bir kılıç olmadan savaşa nasıl girebilir? O, kılıcını tutanın kılıçla yok olacağını söylerken, kılıç kullanmak nasıl mümkün olabilir? Barışın çocuğu muharebeye nasıl katılabilir?” (Albayrak, 2015: 56).

Bütün bu sevgi ile ilgili pasajlar göz önüne alındığında Hıristiyanlıkla ilgili yaratılmak istenen algının haklılık payı olduğu düşünülmektedir. Ancak hiçbir şey tek taraflı değildir. Tek taraflı ele alındığında doğru sonuca ulaşmak imkansız denecek kadar zordur. Bu Hıristiyanlık içinde geçerlidir. Eğer sadece bu pasajlara bakarak ‘Hıristiyanlık Dini Sevgi Dinidir’ denilirse Hıristiyanlığın geçmişinde de bugünün de var olan şiddet

eylemlerini açıklamakta yetersiz kalınacaktır. Burada birde asıl tarihi verilere kaynaklık eden şiddet pasajlarının neler olduğuna bakılmalı ve bütüncül bir değerlendirmede bulunulmalıdır.

Hıristiyanlık'taki Şiddet Eylemlerine Teolojik Temel Olarak Gösterilen Kitab-ı Mukaddes Pasajlarının Değerlendirilmesi

Hıristiyanlık, Kutsal Metinlerinde her ne kadar sevgi söylemlerine yer verse de şiddete dayanak oluşturacak yaklaşımlarda da bulunmaktadır. Şiddete dayanak oluşturan bu pasajlar Hıristiyanların tarihte gerçekleştirmiş oldukları ve hatta gerçekleştirmekte oldukları şiddet eylemlerine ciddi derecede referans oluşturacak niteliktedirler.

Öncelikle diğer dinler de olduğu gibi Hıristiyanlıkta da Tanrı korkusuna oldukça önem verilmektedir. Korku ise şiddetin ana unsurlarından birisini oluşturmaktadır (Albayrak, 2015: 59). İleride bahsedilecek olan kıyamet günü ile ilgili senaryolarda aynı bağlamda değerlendirilmektedir. Kitab-ı Mukaddes'te Tanrı korkusu içeren ifadeler şu şekilde geçmektedir: “*Bedeni öldüren ama canı öldürmeye gücü yetmeyenlerden korkmayın. Hem canı hem de bedeni cehennemde mahvedecek güçte olan Tanrı'dan korkun.*” (Matta, 10:28). “*Kimden korkmanız gerektiğini size açıklayayım: Kişiyi öldürdükten sonra cehenneme atma yetkisine sahip olan Tanrı'dan korkun. Evet, size söylüyorum. O'ndan korkun.*” (Luka, 12:5). “*Benden yana olmayan bana karşıdır, benimle birlikte toplamayan dağıtıyor demektir.*” (Luka, 11:23).

Yeni Ahit metinlerinde gerek İsa'ya gerek inanç esaslarının oluşumunun mimarı sayılan Pavlus'un ve Hıristiyanlıkta adı geçen birçok önemli ismin barış ve hoşgörü söylemlerinin yanında şiddet, nefret ve kin söylemlerine de yer verdikleri görülmektedir (Gündüz, 2002: 59).

İncil'e göre İsa dünyaya geliş amacını şu sözleriyle dile getirmektedir: “*Yeryüzüne barış getirdiğimi sanmayın! Ben barış değil kılıç getirmeye geldim. Çünkü ben, oğulla babasının, kızla annesinin, gelinle kaynanasının arasına ayrılık sokmaya geldim.*” (Matta, 10:34-35). Aynı minvalde Luka İncilinde “*Yeryüzüne barış getirmeye mi geldiğimi sanıyorsunuz? Size hayır diyorum, ben ayrılık getirmeye geldim. Bundan böyle bir evde beş kişi, ikiye karşı üç, üçe karşı iki bölünmüş olacak. Baba oğluna karşı, oğul babasına karşı, anne kızına karşı, kız annesine karşı, kaynana gelinine karşı, gelin kaynanasına karşı olacaktır.*” (Luka, 19:27) Burada İsa açık bir şekilde yeryüzüne barışı getirmediğini, aksine savaşı getirdiğini söylemektedir. İsa'nın kastetmiş olduğu ayrılığın mecaz bir ifade olduğu şeklinde yorumlarda da bulunmaktadır. Ancak pasaja bakıldığında herhangi bir

te'vile ihtiyaç duyulmadığı görülmektedir. Hıristiyan tarihi de bu ifadelerin mecaz olmadığını kanıtlar niteliktedir (Albayrak, 2015: 63).

Yine Luka İnciline göre başka ifadeye, İsa Kudüs'e doğru yolu çıkmıştır ve yanındakilerden bazıları Tanrı'nın egemenliğinin hemen hasıl olacağını düşünmektedirler. Onlara 'Kral atanmak üzere uzaklara gidecek olan, gitmeden önce kölelerine işletilmek üzere bir miktar para bırakan Soylu Adam'ın kıssasını anlatır. Kıssa da önemli olan bölüm son kısımdır. Son kısmında soylu adam kendisinin kral olmasını istemeyenler için, “*üzerlerine kral olmamı istemeyen bu düşmanlarıma gelince, onları buraya getirin ve gözümün önünde kılıçtan geçirin*” demektedir. İsa'nın kendi hareketiyle ilişkili olarak bu kıssayı anlatması, aslında kastettiği kralın kendisi olduğuna ve kendisini kabul etmeyenlere yapılacaklar konusunda yol gösterdiği sonucunu ortaya koymaktadır (Gündüz, 2002:59).

Luka İncilinde başka bir bölümde, tutuklanmasından önce tutuklanacağı ve tutuklandıktan sonra olacaklarla ilgili öğrencilerine bilgi verir, onlara şöyle bir imada bulunur: “*Kılıcı olmayan abasını satıp bir kılıç alsın; size şunu söyleyeyim, yazılmış olan şu sözün bende yerine gelmesi gerekir: 'O, suçlularla bir sayıldı.' Gerçekten de benimle ilgili yazılmış olanlar yerine gelmektedir. 'Rab, işte burada iki kılıç var' dediler. O da onlara 'yeter' dedi.*” (Luka, 22: 36-38). Daha önce İsa ve diğerleri ile ilgili barış ve savaş söylemlerinin bir arada bulunduğu değinilmişti. Bu örnek en iyi kanıtlardan birisini teşkil etmektedir. Çünkü İsa'nın önceki ifadelerinde 'kılıç çekenlerin hepsi kılıçla ölecektir' sözü bulunmaktadır. Bu sözle kendisine tabi olanları kılıçtan ve doğal olarak savaştan uzak tutmayı hedeflemektedir. Ancak Luka İncilinde abalarını satıp kılıç almaları önerisi bir önceki ifadeleriyle çelişki arz etmektedir (Gündüz, 2002:60).

Tarihi verilere baktığımızda Hıristiyan geleneğinde yansıtılmak istenen o hoşgörülü, anlayışlı, pasif karakterli İsa'ya rastlanılmamaktadır. İnciller incelendiğinde savaşı, kılıcı öneren, insanları aşağılamaktan, yermekten çekinmeyen, pasif bir karaktere sahip olmayan bir İsa'dan söz edilmektedir. İsa'nın hayatından örnekler bakılacak olursa, kendisini şiddetle reddeden Yahudilere karşı, “sizi engerekler soyu”, “yılanlar”, “ikiyüzlüler”, “kör kılavuzlar”, “budalalar” gibi ifadelerde bulunmaktadır (Matta, 12:34, 23:13-33).

Yine tapınağa giriş kısmında İsa, tapınağı işlevi dışında kullanmaya çalışanlara son derece agrasif bir tavır takınmıştır. Tapınağı ticarethaneye çevirenleri ipten örülmüş bir kırbaçla kovalamış, kuş satıcılarının sehplarını alt üst etmiş, sarrafların masalarını devirmiş, paralarını yere saçmış, yük taşıyan kimsenin tapınağa girmesine izin vermemiş,

“haydut ini” ifadesini kullanmıştır. (Markus, 11:15, Matta; 21:12-17; Luka, 19:45-46; Yuhanna 2:14-15).

Yuhanna İncilinde İsa, “*Bende kalın, bende sizde kalayım. Çubuk asmada kalmazsa kendiliğinden meyve veremez. Bunun gibi, siz de bende kalmazsanız meyve veremezsiniz. Ben asmayım, siz çubuklarsınız. Bende kalan ve benim kendisinde kaldığım kişi çabuk meyve verir. Bensiz hiçbir şey yapamazsınız. Bir kimse bende kalmazsa, çubuk gibi dışarı atılır ve kurur. Böylelerini toplar, ateşe atıp yakarlar.*” (Yuhanna, 15:4-6). Bu benzetmeden de anlaşılacağı gibi İsa kendisine inanmayanları değersiz, verimsiz, yakılıp yok edilmesi gereken otlar olarak görmektedir. Şüphesiz bu sadece bir benzetme de olabilir. Fakat bu noktada ifadenin indiği dönem de dikkate alınarak bir inceleme yapılmalıdır. Bu nedenle kullanılan ifadelerin muhataplar tarafından olduğu gibi anlaşılma ve bu yönde bir tavır sergilenmesi ihtimali oldukça yüksektir (Albayrak, 2015: 60).

İsa'nın meşhur “incir ağacını lanetlemesi” kıssasına göre, meyvesinden yeme ümidiyle incir ağacına yaklaşır, İncir olmadığını görünce ağacı lanetler ve ertesi gün ağaç kurur (Markus, 11: 12-21; Matta, 21:19). Burada önemli nokta şudur ki, “düşmanlarınızı bile sevin” diye öğüt veren bir kişi aynı zamanda meyve vermediği için bir ağacı lanetleyecek konumda olabilir mi? Her iki olayında veya daha önce değinilen tutarsız davranışların her birisinin de İsa'ya ait olması çok makul görünmemektedir. Netice itibariyle İncillerin veya Kitab-ı Mukaddes metinlerinin tamamı İsa'nın ağzından çıktığı haliyle günümüze kadar ulaşmış metinler değildir. Ağırlıklı olarak ilk dönem kilise babaları tarafından şekillendirilerek ortaya konulmuş metinlerdir. Bu sebeple aralarında çelişkiler olması olağan bir durumdur. Fakat direk Yeni Ahit metinlerini baz alacak olursak durumlara göre farklı davranışlar sergileyen bir İsa figürü karşımıza çıkmaktadır (Gündüz, 2002: 62).

Pavlus'a gelecek olursak O'nun da İsa gibi değişik zaman dilimlerinde farklı tepkiler verdiği tarihi veriler arasında yer almıştır. Bir mektubunda, kendisini izleyenlere kimseye ‘lanet etmemelerini’ söylemiştir. Başka bir zaman ise kendi öğretisi dışındaki öğretileri savunanları kastederek: “*gökten bir melek bile size bildirdiğimiz müjdeye ters düşen bir müjde bildirirse, lanet olsun ona: daha önce söylediğimizi şimdi yine söylüyorum, bir kimse size kabul ettiğinize ters düşen bir müjde bildirirse ona lanet olsun.*” demiştir (Galatyalılar, 1:8-9).

Yine Pavlus dedikoducu, yericı, küstah, kibirli şekilde bahsettiği kimseler için “*bunların ölümü hak ettiklerine dair Tanrı buyruğunun*” bulunduğunu söylemektedir (Romalılar, 1:18-32).

Pavlus’un sevgi ifadelerine ters düşen diğer sözleri ise Kitab-ı Mukaddes’te yine kendisi gibi düşünmeyenler için: “köpekler”, “ikiyüzlüler”, “sünnet bağnazları”, “iğrenç kişiler” şeklinde ifade edilmektedir (Titus’a Mektup, 1:10-12, 16; Filipliler, 3:2).

Pavlus’un İbranilere yazmış olduğu mektupta kullanmış olduğu ifadelerde şiddet bağlamında önem arz etmektedir: “*Nitekim Kutsal Yasa’ya göre, hemen her şey kanla temiz kılınır ve kan dökülmeksizin bağışlama olmaz*” (İbraniler, 9:22). Pavlus burada sözü Musa şeriatindeki kanlı kurbanı dayandırmakta, kanı Tanrı ile ahdin bir sembolü saymaktadır (Albayrak, 2015: 60).

Yuhanna İncilinin Vahiy kitabı şiddet öğelerinin en yoğun geçtiği kitaptır. Yeni ahit kitaplarının sonuncusu niteliğini taşımaktadır ve tamamen apokaliptik yani dünyanın sonuna ilişkin meseleleri, Mesih’in ikinci gelişini ve sonrasında kötülüğe karşı yapılacak olan mücadeleleri konu edinmektedir. Vahiy kitabında artan felaketler Mesih’in ikinci gelişine hazırlık olarak görülmektedir.

Mesih’in ikinci gelişinde insanları “*demir çomakla güdecek ve çömlek kaplar gibi kırıp parçalayacaktır.*” (Vahiy, 2:27-28) Önce yeryüzüne akan kanıyla her halktan ve her ulustan insanları Tanrıya satın almış olduğu belirtilen (Vahiy, 5:9-10) ve bu nedenle de “boğazlanmış kuzu” olarak nitelenen İsa Mesih tarafından gökte mühürler açılır. Sonra yedi melek, insanlar ve yeryüzü için felaketler getiren borazanlarına birer birer üflerler. Gökten insanların üzerine kanla karışık dolu ve ateş yağar; karada ve denizde yaşayanların üçte biri telef olur. Yıldızlar ve ateş topları yeryüzüne dökülür; güneş ve ayın ışıkları alınır ve felaketlerin biri diğerini izler (Vahiy, 8:11).

“*Tapınaktan çıkan başka bir melek bulutun üzerinde oturana yüksek sesle bağırarak şöyle dedi: “Orağını uzat ve biç! Biçme saati geldi. Çünkü yerin ekini olgunlaşmış bulunuyor.” Bulut üzerine oturan, orağını yerin üzerinde salladı ve yerin ekini biçildi. Gökteki tapınaktan başka bir melek çıktı. Onun da keskin bir orağı vardı. Ateşin üzerinde yetkili olan başka bir melek ise sunaktan çıkıp geldi. Keskin orağı olana yüksek sesle “keskin orağını uzat” dedi. “Yerin asmasının salkımlarını topla. Çünkü üzümleri olgunlaştı.” Bunun üzerine melek orağını yerin üzerine salladı. Yerin asmasının ürünü toplayıp Tanrı öfkesinin büyük cenderesine attı. Kentin dışında sıkılan cendereden kan*

KURTUBA AKADEMİ SOSYAL BİLİMLER V. ULUSAL ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU
“BİR İNSANLIK SORUNU OLARAK ŞİDDET”

aktı. Kan, bin altı yüz ok atımı çapındaki bir alnda atların gemlerine dek yükseldi.”
(Vahiy, 14:15, 20)

“...şimşekler çaktı, uğultular ve gök gürlemeleri işitildi. Öylesine büyük bir deprem oldu ki insan yeryüzünde oldu olalı bu kadar büyük bir deprem olmamıştı... Uluslara ait kentler yerle bir oldu. Büyük Babil, Tanrının önünde anıldı ve Tanrının ateşli gazabının şarabını içeren kase kendisine verildi. Bütün adalar ortadan kalktı, dağlar da yok oldu. Gökten insanların üzerine, taneleri yaklaşık kırk kilo ağırlığında şiddetli bir dolu yağdı.”
(Vahiy, 16:18-21).

Dünyanın yok oluşuna dair bu pasajlar, daha önceden de ifade edildiği gibi Mesihçi ve Milenyarist Hıristiyan akımlarına sağlam bir şiddet zemini sunmaktadır. Vahiy kitabında ifade edildiği gibi tüm bu dehşet olayları yaşanırken Hıristiyanlara ayrıcalık sunulacaktır. Tıpkı bir tiyatro seyrederek gibi uzaktan seyredecekler ve hiçbir elem, ızdırıp, acı çekmeyeceklerdir. Böylelikle özlenen günün yaşanmasını hızlandırmak adına şiddet eylemlerini artırıcı faaliyetleri, toplu intiharları yaygınlaştırmayı amaçlayan grupların ortaya çıkması kaçınılmaz bir son haline gelmiştir.

Kitab-ı Mukaddes’te aynı zamanda Hıristiyan otoritesinin uyguladığı şiddeti meşrulaştırmak adına pasajlara da yer verilmektedir. Bunun en çarpıcı örneği ise Pavlus’un şu sözüdür: “ Herkes, altında bulunduğu yönetime boyun eğsin. Çünkü Tanrıdan olmayan yönetim yoktur. Var olanlar Tanrı tarafından kurulmuştur. Bu nedenle yönetime karşı direnen, Tanrı’nın düzenlediğine karşı gelmiş olur. Karşı gelenler yargılanırlar... Çünkü yönetim senin iyiliğin için Tanrının hizmetindedir. Ama kötü olanı yaparsan kork! Yönetim, kılıcı boş yere taşımıyor; kötülük yapanın üzerine Tanrının gazabını salacak olan öc alıcı olarak Tanrının hizmetindedir. Bunun için yalnız Tanrının gazabı nedeniyle değil, vicdan nedeniyle de yönetime boyun eğmen gerekir.” (Romalılar, 13:1-5).

Bu ifadesiyle Pavlus iki noktaya değinmektedir. İlk olarak otoritenin kendilerine Tanrı tarafından verildiği üzerine vurgu yapmış, ikinci olarak ise yönetimin elinde bulunan kılıcın yani askeri unsurların Tanrı tarafından kutsandığını ortaya koymayı hedeflemiştir. Nitekim böyle de olmuştur. Hıristiyanlar tarih boyunca bu sözü kendilerine düstur edinmiş, şiddet eylemlerini Tanrı yoluyla meşrulaştırmışlardır. “kutsal savaş”, “şehitlik” terimleri de bu söz ışığında geliştirilmiştir.

Thomas Aquinas Hıristiyanlık tarihinin önemli filozoflarından birisi olarak kabul edilmektedir. İncil pasajlarının bazılarını engizisyon zihniyetini destekler tarzda yorumlamasıyla meşhur olmuştur. Örneğin o Matta İncilindeki bir benzetmeden hareketle

heretiklerin yakılmasına karar vermiştir (Albayrak, 2015:69). İsa onlara başka bir benzetme anlattı: “Göklerin Egemenliği, tarlasına iyi tohum eken adama benzer” dedi. “Herkes uyurken, adamın düşmanı geldi, buğdayın arasına delice ekip gitti. Ekin gelişip başak salınca, deliceler de görüldü. “Mal sahibinin köleleri gelip ona şöyle dediler: ‘Efendimiz, sen tarlana iyi tohum ekmedin mi? Bu deliceler nereden çıktı?’ “Mal sahibi, ‘Bunu bir düşman yapmıştır’ dedi. ‘Gidip deliceleri toplamamızı ister misin?’ diye sordu köleler. ‘Hayır’ dedi adam. ‘Deliceleri toplarken belki buğdayı da sökersiniz. Bırakın biçim vaktine dek birlikte büyüsünler. Biçim vakti orakçılara, önce deliceleri toplayın diyeceğim, yakmak için demet yapın. Buğdayı ise toplayıp ambarıma koyun.’ ” (Matta, 13: 24-30) Burada ‘Delice’leri heretiklere benzeterek yakılmaları konusunda hüküm vermiştir. Bu pasajdaki İsa’nın “bırakın yan yana büyüsünler” ifadesini Aziz John Chrysostom, eğer onları yakarsak yanlarındaki günahsızlara da zarar verebiliriz bu nedenle onları yakmamalıyız olarak anlamış ve yorumlamıştır. Ancak Aquinas bu düşünceye karşı çıkmış zamanı gelince yakılmak üzere kullanılan bir ifade olduğunda ısrar ederek çağının en mutaassıp ve bağınaz kişilerinden biri olmuştur.

Sonuç

Hıristiyanlık dininin temelini oluşturan Kitab-ı Mukaddes pasajları bir bütün olarak ele alınıp incelendiğinde ne tümüyle şiddete referans oluşturuyor denebilir, ne de tümüyle oluşturmadığı iddia edilebilir. Tarihi seyir ile birlikte ele aldığımızda büyük oranda şiddete meyilli bir din gibi gözükse de temel öğretilerinin ‘sevgi’, ‘hoşgörü’, ‘barış’ ve ‘saygı’ olduğunu iddia eden bir dine tamamen şiddet dinidir demek çok sağlıklı bir sonuç olmayacaktır.

Gerek İsa, gerek Pavlus, gerek sonraki devirlerde yaşamış Hıristiyan ilahiyatçıları, gerek Kilise Babaları, Azizler ve gerekse Hıristiyan dini mensupları dosdoğru bir çizgide hiç şaşmadan yürümüşlerdir denilememektedir. Hal böyle olunca tek bir yargıya ulaşmakta imkânsızlaşmaktadır.

Hıristiyanlık sevgi, barış söylemleri içerdiği kadar şiddet söylemleri de içeren bir dindir. Burada yapılması gereken, dine inananların toplumsal bir problemin çözüme kavuşması adına şiddet söylemlerinden uzaklaşıp, sevgi ve barış söylemlerine yönelmeleridir.

Kaynakça

- Albayrak, K. (2015). “Diğer Semavi Dinlerde Şiddet”. B. Erul (Ed.). Şiddet Karşısında İslam. DİB Yayınları, Ankara, 29-77.
- Erdem, H. (2016). “Şiddet ve Şiddet Çeşitleri”. F. Sancar (Ed.). Din ve Şiddet. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yayınları, Ankara, 59-89.
- Gündüz, Ş. (2002), Dinsel Şiddet, Samsun, Etüt Yayınları.
- Gündüz, Ş. (2017), Hıristiyanlık, Ankara, TDV Yayınları.
- Harman, Ö.F. (2012). Hıristiyanlık ve Şiddet. Din ve Hayat TDV- İstanbul Müftülüğü Dergisi. 15, 39-45.
- Harman, Ö.F. (2016). “Hıristiyanlık ve Şiddet”. F. Sancar (Ed.). Din ve Şiddet. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yayınları, Ankara, 145-161.
- Kitab-ı Mukaddes (2014). Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul.
- Türer, C. (2015). “Şiddetin Neliği ve Kavramsal Çerçevesi”. B. Erul (Ed.). Şiddet Karşısında İslam. DİB Yayınları, Ankara, 13-29.